

הקבצנים הנפלאים

אגדה סרבית

"בכפר הסמוך נולד הבן השביעי לאיכר איוון. איך נקרא לו ואיזה אוצרות נקנה לו?" אמר השני. והשלישי אמר "נקרא לו וסילי ונתן לו את כל מה יש למרק האדם בעל לב קשוח שבעליית הגג שלו אנו עומדים ושרצה לגרש אותנו."

אחרי ששוחחו עוד הם התכוננו לדרך והלכו משם. אנסטסיה ששמע את הכל, רצה מהר לאבא שלה וסיפרה לו.

מרק הופתע מאוד, ובבוקר נסע לכפר הסמוך כדי לבדוק האם באמת נולד שם ילד עליו דיברו הקבצנים. הוא ניגש תחילה לכומר ושאל על הילדים שבכפר.

"אתמול" אמר הכומר "נולד ילד בבית העני ביותר שבכפר. קראתי לו וסילי. הוא הילד השביעי במשפחה הזו והבוגר בין הילדים הוא רק בן שבע. איך אמצא סנדק לילד עני כזה?"

לבו של הסוחר דפק חזק והוא היה מלא מחשבות על הילד. הוא אמר שהוא יהיה לו לסנדק וציווה להכין חגיגת טבילה גדולה. הוא ניסה להתיידד עם אבא של הילד ואחרי הטקס לקח את איוון הצדה ואמר:

"ראה ידידי, אתה איש עני. איך תוכל לגדל את הילד הזה. תן לי אותו ואני אגדל אותו לבן אדם

היה היה פעם סוחר בשם מרק, שכולם קראו לו מרק העשיר. הוא היה בעל לב קשוח ולא סבל אנשים עניים ואם פגש בקבצן בסביבת ביתו קרא מיד למשרתים וצווה לגרש אותו, או להסית כלבים עליו.

יום אחד באו לביתו שלושה אנשים עניים לבקש נדבה וברגע שהוא רצה לשחרר את הכלבים שלו ניגשה אליו בתו אנסטסיה הקטנה וביקשה "אבא, תן לאנשים אלה ללון כאן הלילה. אנא עשה זאת בשבילי."

אביה לא יכול היה לסרב לה ושלושת הקבצנים הובאו לעליית הבית שם סודרה להם לינה. אך כשכולם בבית כבר ישנו, אנסטסיה התגנבה לעליית הגג כדי להציץ על הקבצנים.

היא ראתה ששלושתם עומדים במרכז עליית הגג עם מקלותיהם ועם זקניהם הארוכים ומשוחחים בלחש.

"מה חדש?" שאל הגדול ביניהם.

טוב ובתמורה אתן לך אלף כתרים. תסכים?"
איוון גירד בראשו וחשב, אך בסוף הסכים. מרק
ספר את הכסף, עטף את התינוק בעור של שועל,
שם במזחלתו לידו והתחיל לחזור איתו הביתה.
אך אחרי כברת דרך עצר, הביא את הילד לקצה
צוק וזרק אותו שם, באומרו "עכשיו תראה איך
תוכל לקחת את רכושי!"
זמן מה מאוחר יותר עברו בדרך זו סוחרים מארץ
אחרת שהיו חייבים למרק שנים-עשר אלף כתרים
ונסעו לשלם לו את חובתם.
כשעברו ליד הצוק שמעו בכי וכשהביטו לשם ראו
קטע דשא מלא פרחים בין שני גושי שלג ועליו ילד
קטן. הם הרימו אותו, עטפו בזהירות והמשיכו
בדרכם. כשהגיעו למרק סיפרו לו על כך. מרק
הבין מיד שזהו בן-סנדקאות שלו, בא לראות את
הילד ואמר "זה תינוק חמוד. הייתי רוצה להחזיק
אותו אצלי. אם תתנו לי אותו אוותר על החוב
שלכם."
הסוחרים היו מרוצים מאוד מהעסקה, השאירו את
הילד אצל מרק ועזבו.
בלילה מרק לקח את הילד, שם אותו בחבית, אטם
אותה וזרק לים. החבית צפה למרחק עד שהגיעה
לחוף ליד מנזר גדול. בדיוק אז הנזירים פרסו את

רשתותיהם אחרי דיג. הם שמעו את בכי התינוק
מהחבית שצפה ליד החוף, פתחו אותה ומצאו בה
ילד קטן! כשראש המנזר שמע זאת החליט לגדל
את הילד במנזר וקרא לו וסילי.
הילד גדל בין הנזירים והיה לנער חכם, עדין ונאה.
איש לא ידע לכתוב, לקרוא או לשיר טוב ממנו
והוא עשה את הכל בהבנה גדולה כך שראש
המנזר נתן לו לשמור על המלתחה של המנזר.
קרה שהסוחר מרק הגיע למנזר בדרך לעסקים
שלו. הנזירים קיבלו אותו יפה והראו לו את
המנזר, הגן ואת כל היתר. כשהגיעו לכנסייה שרה
שם מקהלת המנזר וקול אחד היה כה יפה
שהסוחר התעניין של מי הוא. ראש המנזר סיפר לו
על וסילי ועל הדרך הנפלאה בה הגיע אליהם.
מרק הבין מיד שזהו בן-הסנדקאות שלו, שאותו
הוא ניסה להרוג כבר פעמיים.
הוא אמר לראש המנזר "אני מוקסם מקולו של
הנער הזה. אילו רק היה יכול לבוא אלי אגדל אותו
ואתן לו לנהל את כל העסקים שלי. אמרת שהוא
ישר וחכם. תמסור לי אותו ואני אתרום עשרים
אלף כתרים למנזר.
ראש המנזר התלבט קשה, התייעץ עם יתר
הנזירים ובסוף הם החליטו לתת לוסילי לנצל את

מזלו הגדול.

מרק כתב מכתב לאישתו ונתן אותו לוסילי כדי שיביא אותו אליה. במכתבו כתב "כשבחור הזה יגיע אליך קחי אותו לבית החרושת לסבון שלנו וכשתעברו ליד הדוד הגדול דחפי אותו לשם. זה איש רע ואם לא תעשי זאת אכעס מאוד כי הוא עלול להרוס את חיינו."

וסילי יצא לדרך ותוך כדי ההליכה פגש בשלושה קבצנים. הם שאלו "לאן פניך, וסילי?" "אני הולך לביתו של הסוחר מרק עם מכתב לאישתו" ענה וסילי.

"הראה לנו את המכתב."

וסילי הראה להם את המכתב הסגור במעטפה והם נשפו עליו והחזירו לו אותו באומרם "המשך בדרכך ומסור את המכתב לאישתו של מרק, כפי שהוא אמר לך."

וסילי הגיע לביתו של מרק ונתן את המכתב לאישה. כשהיא קראה אותו לא רצתה להאמין לעיניה וקראה מיד לבתה. במכתב כתוב היה בבירור "כשתקבלי את המכתב תכיני מיד חתונה ועוד באותו היום תשיאי את הבחור הזה לאנסטסיה. אם לא תעשי כך אכעס מאוד." ואמנם הבחור מצא מאוד חן בעיניה של אנסטסיה.

הם הלבישו אתו בבגדים יפים ולמחרת הוא היה כבר בעלה של אנסטסיה.

עבר זמן ומרק חזר מהנסיעה שלו. אישתו, בתו וחתנו באו לקבל את פניו. כשמרק ראה את וסילי זעם על אישתו "איך העזת לחתן את בתי בלי שהרשיתי לך?"

"עשיתי בדיוק כפי שאמרת" ענתה האישה "הנה מכתבך ששמרתי."

מרק הביט במכתב. הוא אמנם היה כתוב בכתב ידו אך לא לתוכן כזה הוא התכוון.

"טוב" חשב "שלוש פעמים הצלחת להיחלץ אבל אני עוד אתגבר עליך". הוא המתין חודש שלם וניסה להיות נחמד לבתו ולחתנו.

כעבור חודש אמר מרק לוסילי. "אני רוצה שתלך בשמי לידידי המלך נחשון בארצו הנהדרת שבסוף העולם. לפני שתים-עשרה שנים הוא בנה את ארמונו על הקרקע ששייכת לי. אני רוצה שתבקש ממנו את תמורת השכירות של שתים-עשרה השנים האלה ותברר גם מה קרה לשתים-עשר האוניות שיצאו לארצו לפני שלוש שנים.

וסילי לא יכול היה לסרב. אמנם אישתו בכתה מרות, אך הוא שם על כתפו שק עם אוכל ויצא לדרך.

אינני יודע כמה זמן ארכה הדרך אך כשעבר פעם ליד עץ אלון גדול שמע פתאום קול "וסילי! לאן פניך?"

וסילי לא ראה איש ושאל "מי זה מדבר?"

"אני, האלון, אמור לאן אתה הולך?"

"אני הולך למלך נחשון לקבל ממנו את שכר שתיים-עשרה השנים."

"כשתגיע אליו זכור אותי ושאל 'האלון עומד רקוב עד השורש ומת למחצה אך עדיין ירוק. אם עוד זמן רב עליו לעמוד על פני האדמה?'"

וסילי המשיך בדרכו. הוא הגיע לנהר וראה שם מעבורת. איש המעבורת שאל "לאן הנך הולך, ידידי?"

"אני הולך למלך נחשון"

"אז תזכור אותי ואמור למלך 'שלושים שנה איש המעבורת חותר הנה והנה. האם האיש הזקן חייב עוד להמשיך?'"

"טוב" ענה וסילי "אשאל אותו."

הוא עבר את הנהר והמשיך בדרכו. תוך כדי כך הגיע למיצר ים שבו שכב לווייתן גדול ואנשים עברו עליו כמו על גשר או כביש.

כשוסילי עלה על הלווייתן זה אמר "אמור לאן אתה הולך?"

"אני הולך למלך נחשון".

והלווייתן ביקש "זכור אותי ואמור למלך 'הלווייתן המסכן שוכב כבר כך שלוש שנים ואנשים וסוסיים עוברים עליו וכמעט דרסו אותו לגמרי. האם ישכב כך עוד זמן רב?'" "אזכור זאת" אמר וסילי.

הוא הלך והלך עד שהגיע לאחו גדול וירוק. באחו עמד ארמון גדול ומפואר. השיש הלבן זהר באור, הגג היה מכוסה אם-הפנינה שנוצצה בצבעים כמו קשת בענן, והשמש השתקפה בחלונות גביש.

וסילי נכנס ועבר מחדר לחדר, מופתע מהעושר והפאר. באחד החדרים הוא פגש נערה יפה שישבה על מיטה. כשהיא ראתה אותו שאלה "אך וסילי, מה הביא אותך למקום הארור הזה?" וסילי סיפר לה למה הוא בא ומה ראה ושמע בדרך. אך הנערה אמרה "נשלחת הנה לא כדי לתבוע שכר אלא כדי שתושמד כי נחשון יואכל אותך."

היא לא יכלה לומר יותר כי פתאום כל הארמון התחיל לרעוד ונשמע קול של לחש וזמזום וגניחות. הנערה דחפה את וסילי אל מתחת מיטתה, סגרה אותו שם בארגז ואמרה להקשיב על מה היא תדבר עם נחשון.

ואז קמה כדי לקבל את נחשון המלך.
המפלץ פרץ לחדר ונשכב על המיטה באנחה גדולה ותוך בכי קרא "אני עייף, עייף מאוד ואני רוצה לישון. אנא לטפי את ראשי"
הנערה היפה התיישבה לידו, ליטפה את ראשו ואמרה בקול מתוק "אתה יודע את הכל שבעולם. אחרי שעזבת היה לי חלום נהדר. אולי תאמר לי מה פירושו?"
"כן, מה חלמת?"
"חלמתי כי הלכתי בדרך רחבה ועץ אלון דיבר אלי ואמר 'אני רקוב עד השורש וחצי מת אבל עדיין ירוק. כמה זמן עלי עוד לעמוד כך על פני האדמה?'"
"הוא מוכרח לעמוד כך עד מישהו יגיע וידחוף אותו ברגל. אזי הוא יתהפך ותחת לשורשים שלו אפשר יהיה למצוא זהב וכסף אפילו יותר מאשר יש למרק הסוחר" אמר נחשון.
"חלמתי גם" המשיכה הנערה "שבאתי לנהר ואיש המעבורת אמר לי 'שלושים שנה אני שט הנה והנה. האם האיש העייף חייב להמשיך כך עוד זמן רב?'"
"זה תלוי רק בו. אם מישהו יכנס לסירתו, הזקן צריך רק לדחוף את הסירה וללכת משם בלי

להביט אחורה. אזי האיש שבסירה יצטרך להמשיך במקומו" אמר נחשון.
"בסוף חלמתי כי עברתי בגשר עשוי מגבו של לווייתן והגשר החי הזה דיבר אלי ואמר 'אני שוכב כאן כבר שלוש שנים ואנשים וסוסים דורכים עלי. כמה זמן עוד אצטרך לשכב כך?'"
"הוא יצטרך לשכב כך עד שיקיא את שתים-עשר הספינות של הסוחר מרק שהוא בלע. אז יוכל לצלול חזרה לים." ונחשון המלך עצם את עיניו, הסתובב לצד והתחיל לנחור עד שכל החלונות רעדו.
הנערה היפה שחררה מיד את וסילי מהארגז ואמרה לו כיצד לחזור הביתה. הוא הודה לה יפה ויצא מהר לדרך.
כשהגיע למיצר הלווייתן שאל "האם זכרת אותי?"
"כן, תן לי רק לעבור לצד שני ואספר לך."
כשהיה כבר בצדו השני של המייצר אמר וסילי ללווייתן "תקיא את האוניות של הסוחר מרק שבלעת לפני שלוש שנים." הלווייתן התרומם והקיא את האוניות עם הצוותים שלהם. ואז מלא שמחה צלל עמוק לים.
וסילי המשיך בדרך עד שהגיע למעבורת. שם הזקן שאל אותו "האם חשבת עלי?"

"רק תעביר אותי לצד שני אז אספר לך מה ידוע לי."

כשהיה כבר בצד שני אמר וסילי לזקן "כשיבוא אדם לעבור את הנהר ויכנס לסירה, צא לחוף ודחוף את הסירה מהחוף. אזי הוא יצטרך להישאר במקומך."

וסילי המשיך עד שהגיע לעץ האלון ומיד דחף אותו ברגלו. העץ נפל ותחת שורשיו נמצא יותר זהב וכסף מאשר היה למרק הסוחר. לא רחוק משם עגנו שתיים-עשר האוניות שוסילי שחרר מהלויתן. על סיפוננו של הראשונה עמדו שלושת הקבצנים אותם ראה וסילי לפני שנים. הם אמרו "שמייים יברכו אותך, וסילי". באומרם זאת הם נעלמו ווסילי לא ראה אותם יותר. המלחים העמיסו את כל הכסף והזהב על האוניות ויחד עם וסילי הפליגו הביתה.

מרק כעס יותר מאי-פעם. הוא רתם את סוסיו ויצא בעצמו לדרך למלך נחשון כדי להתלונן על כך שזה בגד בו. כשהגיע לנהר הוא נכנס לסירה ואיש המעבורת הזקן דחף את הסירה לנהר וסילי המשיך בחיים עם אישתו והחותנת חיה איתם עוד הרבה זמן. הם עזרו לעניים, האכילו והלבישו רעבים וערומים וירשו את כל האוצרות

של מרק.

מרק העביר אנשים בסירתו מעל הנהר שנים רבות. פניו מקומטים, שערותיו וזקנו הם לבנים כמו שלג ומבטו עמום, אך הוא עדיין חותר.